

W. G. van de Hulst, honderd jaar geleden geboren

De man met de kinderziel

'Vader leefde
in een
eigen wereld.
Hij is in wezen
altijd een kind
gebleven'

(W. G. junior)

Wie herinnert zich niet die stille kwartiertjes?

Luisterend op moeders (of vaders) knie...

Luisterend lekker onder de dekens geschoven...

Verlangend naar steeds weer het vervolg...

Verlangend naar het volgende plaatje...

Aandachtig kijkend naar de mooie prenten...

Daarna als je groter bent...

Zelf lezen...

In een hoekje van de kamer...

Stilletjes in de vaders leunstoel...

Behagelijk onder de dekens, tot een bal gerold...

Genietend van het gemakkelijk te lezen verhaal...

Weer later...

Uw eigen kind op uw knie...

Uw eigen kind onder de dekens en u op uw knieën
voor het bed...

U zelf genietend van de ogen van uw kind...

U zichzelf weer jong voelend, kind met het kind...

Voor sommigen misschien: uw kleinkind op uw
knie of onder de dekens...

U kunt dan zeker meeleven en meevoelen wat de
kinderen voelen.

De man die dit mogelijk maakte, zorgde zo'n ze-
ventig jaar geleden voor een omwenteling in de
Nederlandse kinderliteratuur.

Leven

Willem Gerrit van de Hulst werd geboren op 28 oktober 1879.

Vader was steenhouwersbaas in Utrecht en stierf toen Willem amper naar school ging. Zijn moeder maakte dan ook een tijd vol zorgen door.

Herinneringen

Willem echter leefde onbekommerd zijn kinderleven. Hij verzamelde, al spelend, onbewust een schat aan herinneringen. Voorvallen om later uit te kunnen putten bij het schrijven van zijn boeken. Aan zijn broertje vertelde hij dwaas verzonden verhaaltjes. Op school kreeg hij spoedig een voorliefde voor opstellen.

Vijf centen

Zijn eerste honorarium kwam van zijn moeder. Zij moedigde hem daadwerkelijk aan: voor elk 'mooi' opstel ontving hij vijf centen als prijs. Op zijn dertiende was de tijd van onbekommerd spelen voorbij. De leertijd brak aan... Willem ging naar de Normaalschool om voor onderwijzer te studeren. Het maken van opstellen werd nu een kolossaal lastige bezigheid.

Grond kopen

Hij wilde het 'mooi' doen. Hij wist en voelde dat taal 'mooi' moest zijn. In 1898 werd hij onderwijzer. Aan een Nederlands Hervormde school in Utrecht. Vijftien jaar later werd hij tot hoofd benoemd aan dezelfde school. Dat bleef hij tot zijn pensioen in 1940.

Vreselijk vond hij het toen de dienstwoning naast de school te moeten verlaten. Hij probeerde zelfs een stukje grond te kopen. Om daarop een soortgelijk huis te laten bouwen, als waarin hij altijd had gewoond.

Zelfde bus

Dat gelukte niet, maar hij bleef in de buurt wonen. Dan kon hij tenminste

naar dezelfde brievenbus blijven lopen. En naar dezelfde sigarenwinkel. Want hij rookte graag en veel. Reizen deed hij nagenoeg niet. Eén keer ging hij met de N.C.R.V. naar het buitenland. Hij overleed in Utrecht op 31 augustus 1963.

Auteur

De auteursloopbaan van Van de Hulst begon eigenlijk toen hij eenmaal voor de klas stond. Daar bleek zijn grote gave van het vertellen.

Na de ontdekking van dat talent, kwam de wens: 'Ik zou voor kinderen willen schrijven'.

Jan van Croese

Op zijn negentiende behaalde hij een 'bekroning' van de commissie van letterkunde van het Christelijke Jongelings Verbond. De volgende jaren brachten hem eveneens bekroningen voor 'heel zware letterkundige' schetsjes. In deze tijd publiceerde hij regelmatig in 'Eigen Haard', 'Elsevier' en andere periodieken.

In 1909 werden door de Nederlandse Zondagsschool Vereniging drie boeken bekroond. Twee van W.G. van de Hulst en een van Jan van Croese.

Miljoenenverkoop

De titels van die boeken waren: 'Ouwe Bram' (21 drukken), 'Van een klein

meisje en een grote klok' (15 drukken) en 'Willem Wijcherts' (18 drukken). Het laatste schreef hij onder de pseudoniem Jan van Croese. (Willem woonde toen in de Croeselaan). Op deze manier dacht hij meer kans te maken op een prijs.

Zijn bibliografie (titellijst) telt zo'n 90 boeken. Hoofdzakelijk door uitgeverij G.F. Callenbach b.v. te Nijkerk zijn miljoenen boeken van hem verkocht. 'Niek van de bovenmeester' (2 deeltjes; oorspronkelijk opgezet als doorrenboekjes voor de lagere school) beleefde in 1977 de 38e druk.

Laatste werk

Vertalingen van Willems' boeken en ander werk verschenen in Canada, Duitsland, Frankrijk, Indonesië, Noorwegen, Zuid-Afrika, Zweden en Zwitserland. Ook zag ik ergens een opmerking dat vertalingen in Esperanto rond 1930 in voorbereiding waren. Zijn laatste werk (voor zover mij bekend) was 'Het gouden voorleesboek' in 1959 ter gelegenheid van zijn gouden auteursjubileum.

Werk

Dit was in het kort het levensverhaal van de auteur W.G. van de Hulst. Maar wat betekende hij in werkelijkheid voor de kinderliteratuur? Daarvoor moeten we een zeventig of tachtigtal jaren terug gaan. En dan de kinderliteratuur van die tijd bekijken.

Grote-mensen-stijl

Het zijn zoetelijke, moraliserende verhaaltjes, vol cliché's, die klonken en blonken in hun grote-mensen-stijl. Alle leven ontbrak er in. (Voorbeelden wil ik niet aangeven. Deze boeken worden nu soms nog aanbevolen als goede literatuur voor onze jongsten). 'Daar breekt dan deze man met de kinderziel ineens dwars doorheen.

5

6

7

Hij spreekt de taal van de kinderkamer, van het straatspel, van het schoolplein. Hij schrijft avonturen, zoals het kind ze beleeft. Avonturen, waarin elk kind zich herkent. Deze manier van schrijven is in die dagen niet minder dan een uitvinding geweest', schreef zijn leerling Anne de Vries in 1959 bij het jubileum.

Kinderlijke verwondering

Willem G. van de Hulst jr., zijn zoon, zelf schrijver en illustrator van vele boeken, verklaart nader hoe dat kon. 'Vader', zegt hij, 'leefde in een eigen wereld. Hij is in wezen altijd een kind gebleven. Daarmee wil ik niet zeggen dat hij infantiel was, integendeel. Maar hij sprak de taal van het kind. Hij leefde in de wereld van het kind, met een kinderlijke fantasie en verwondering. Dat is het geheim van zijn boeken'. Van de Hulst schreef inderdaad voortreffelijk.

Literator

Hij had wat niveau genoemd wordt. Hij was een literator in de volle zin van het woord. Trachtte hij literatuur te scheppen? Nee, dat niet. Maar hij wilde nauwkeurig zeggen wat hij zeg-

gen wilde. Hij wilde vertellen aan kinderen. En die kinderen mochten niet bedrogen worden. Bedrogen, door holle woorden, door valse pathos, door slechte beelden, door slordige taal.

Het kind in zijn strijd

Kinderen moesten het beste van het beste hebben. Waarom dacht hij dat? Omdat hij liefhad. Hij had kinderen lief. Hij had, zeker, ook volwassenen lief. Maar het hulpeloze kind, het kind in de strijd om eigen persoonlijkheid, het kind in de strijd om gaafheid, zuiverheid, geloof, dát had hij allermeest lief. Hij had een groot, warm en deemoedig hart. Ook een moedig hart. Dat trof mij onlangs nog in 'Joop Holm en zijn vrienden'. Waar Jaap, een onstuimige jongen, steeds in zijn avondgebed de Heere belooft zijn best te zullen doen. En dat steeds weer vergeet. Te impulsief reageert, waardoor hij steeds weer verkeerd doet.

Meebelevén

De wroeging en de spijt die dan volgt . . . Het willen bidden en niet kunnen . . . Omdat je hart in opstand is, tegen de weg die God uitstippelt . . . Die zo anders is als je het zelf

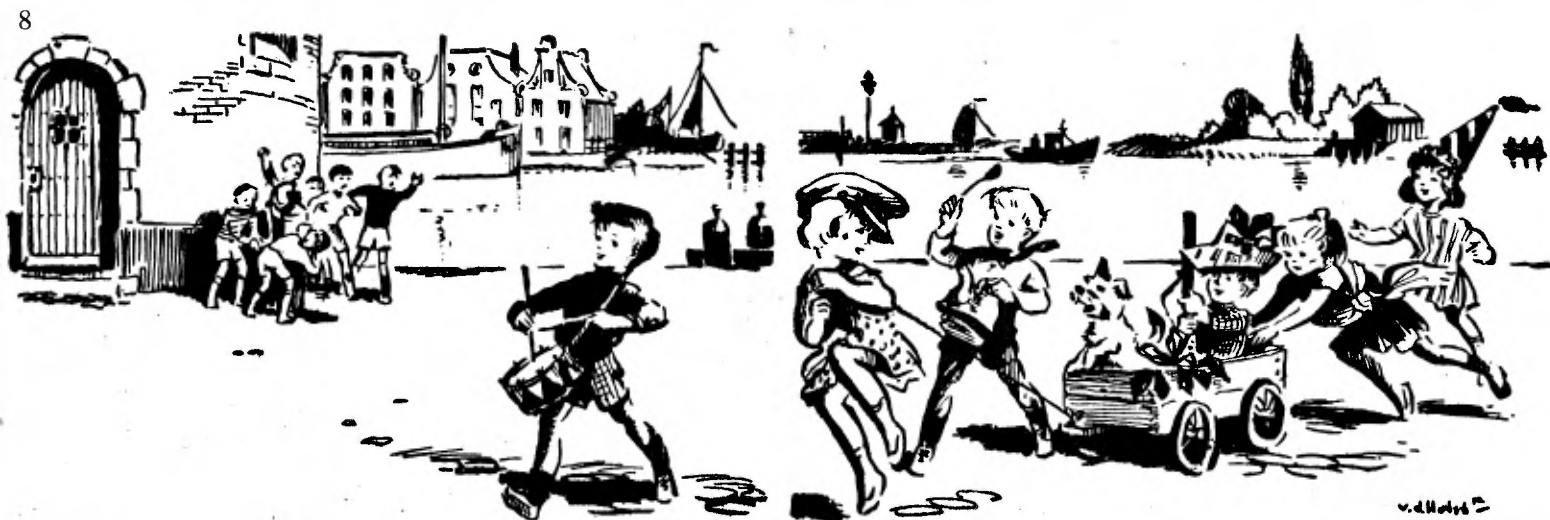
uitgedacht had . . . Je beleeft dat, ook als volwassene steeds weer mee. De waarachtigheid, kenmerk van al zijn boeken, samen met een behoedzame benadering van de emotionaliteit in het kind, waren feilloos op elkaar afgestemd. Zo feilloos, dat ook kinderen van deze tijd op boekenmarkten nog steeds altijd op zijn werk afschieten.

Niet herkend

Jaren terug liep Van der Hulst, een tenger, onopvallende figuur, dan vaak wat verbijsterd tussen die honderden jongens en meisjes door. Hem herkenden ze dan niet, maar wel zijn werk. En ze trokken elkaar vinnig zijn boeken uit de handen. Ze schreeuwden elkaar opgewonden hun indrukken over zijn werk toe.

Bewogenheid

Zijn grote kunstenaarschap bestond hierin, dat hij tussen de regels van zijn verhalen door, op een niet storende wijze zijn eigen bewogenheid prijs gaf. Want hij ging er, volgens zijn eigen woorden, vanuit, dat de hoofzaak in het kinderboek niet het verhaal, maar de levende waarheid was: 'De personen en de feiten er in, zijn

v.d.Hulst

8

9

alleen maar spiegels, waarin de diepe waarheden van ons mensenleven zich weerkaatsen. Niet de dingen zelf, het verhaal zonder meer, maar de wonderre, ongrijpbare sfeer daarachter en daaromheen, daarin wilt het leven.'

Verstaanbaar

Volgens Risseeuw (1930) bereikt zijn 'vertelkunst' wel het hoogtepunt in de door hem geschreven kinderbijbel, zowel die voor oudere kinderen, als die voor de allerkleinsten. Neen - dat is niet aan te leeren. Hier was alleen mogelijkheid voor een talent om te slagen.

Ge wilt aan een kind van vier, vijf jaar vertellen over Abraham en Lot. Hoe zult ge u in weinig woorden over Lot zóó verstaanbaar maken, dat het kind zich een voorstelling van diens verhouding tot Abraham kan maken? 'Lot moest Oóm zeggen tegen Abraham.' Het kind wéét.-

Lessen

De gave van vertellen leidde dan ook tot de verzorging van de rubriek 'Vertellen' in de schriftelijke cursus tot vorming en ontwikkeling van leerkrachten der zondagsschool van de Nederlandsche Zondagsschool Veree-

niging. Naderhand zijn deze lessen in een boek ('Het vertellen') gebundeld en uitgebreid met een viertal in schets uitgewerkte voorbeelden uitgegeven.

Een lezenswaardig geheel - de verteller over het vertellen.

Aanbeveling

Aan het eind van mijn verhaal, valt mij toch op dat het in de korte tijd die ik tot mijn beschikking had, vrij moeilijk was, concrete gegevens te pakken te krijgen.

Over een groot aantal auteurs zijn boeken geschreven. Van een groot aantal is de betekenis van het werk erg precies geanalyseerd. Toch is W.G. van de Hulst een keerpunt in de kinderliteratuur.

Een nauwkeurige analyse van zijn werk en zijn invloed op latere schrijvers zou zeer zeker gerechtvaardigd zijn. Dat moet ik echter overlaten aan literatuurdeskundigen en neerlandici.

Anton van de Velde

Bronnen: P.J. Risseeuw, Christelijke auteurs van deze tijd, Kampen, 1930; een korte levensbeschrijving beschikbaar gesteld door G.F. Callenbach b.v. en dagbladartikelen bij het overlijden door Miep Diekmann en J. van Doorne.

10

Bij de illustraties:

De getoonde illustraties bij dit artikel hebben er geen verband mee. Zij dienen enkel ter verfraaiing. Het zou wel aanbeveling verdienen bij een studie van Van de Hulst's werk ook te betrekken in hoeverre de illustraties deel uitmaken van het geheel.

Of hij zelf daarvoor aanwijzingen gaf. Of dat het illustraties zijn van passages die de illustrator troffen.

Hieronder een verantwoording van de plaatjes.

1. Uit: Peerke en zijn kameraden
2. Uit: Rozemarijntje en rooie Pier
3. idem
4. Omslag van Het Vertellen
5. Uit: Jaap Holm en zijn vrienden 1)
6. Uit: Rozemarijntje en rooie Pier
7. Uit: Jaap Holm en zijn vrienden 1)
8. Uit: Rozemarijntje en rooie Pier
9. Uit: Het huisje in de sneeuw 2)
10. Uit: Van een klein meisje en een grote klok 1)

1) Illustraties van Sierk Schröder

2) Illustraties van Tjeerd Bottema

De overige zijn van Willem G. van de Hulst jr.

KEUKEN- EN TEGELIMPORT

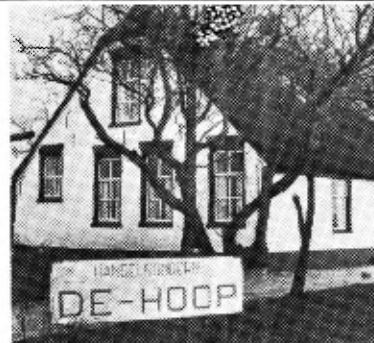
in
PLAVUIZEN
200 kleuren
WAND- EN
VLOENTEGELS
MOZAIK
600 soorten
STEENSTRIPS
v.a. f 35.-
TRAVERTIN
TEGELS
HOLTKAMP
KEUKENS

Direkt uit
voorraad leverbaar plm. 1500 m²
PLAVUIZEN per m² v.a. 16,-
in diverse kleuren.
Ook in wandtegels een enorme sortering.
In de nieuwste uitvoeringen.

WIST U DAT!

ATAG INBOUW
KEUKEN
APPARATEN
COMPLETE
BADKAMERS
f 525.-
PARKET
KANT + KLAAR

Toch méér
keus bij:

HANDELSONDERNEMING **T. DE HOOP - STOLWIJK** - Bovenkerkseweg 90, tel. 01824-1481

Geopend van 8-6 uur, vrijdags tot 9 uur, zaterdags tot 4 uur.

Uitgeverij
Boekhandel
G. KOOL
Het adres voor
al Uw goede boeken

Stationsingel 50
Tel. 08385-13978

Postbus 177
3900 AD Veenendaal